

Naturvernforbundet i Rana og omegn

Naturvernforbundet i Rana og Omegn
ved styremedlem Frode Solbakken

NVE

Postboks 5091 Majorstuen

0301 Oslo

Korgen 11.05 2017

Uttalelse til høring av revisjonsdokument for Langvatn- og Bjerka-Plurareguleringen i Rana og Hemnes kommuner

NVE har åpnet for revisjon av følgende konsesjoner:

- Statsreguleringen av Langvatn og overføringen av Ranaelva til Langvatnet, Kgl. res av 12.05.1961.
- Statsreguleringen av Bjerka-Pluravassdragene mv gitt ved Kgl. res 21.12 1962.

Naturvernforbundet viser til høringsbrev av 28.11.2016 fra NVE og til revisjonsdokument utarbeidet av konsesjonæren Statkraft Energi AS der kravene fra Rana og Hemnes kommuner er kommentert og avvist.

Vi viser også til kontakt med saksbehandler Ragnhild Stokker i NVE om utsatt høringsfrist.

Generelt om prosessen rundt revisjon av konsesjonsvilkår

Naturvernforbundet anser det som positivt at gamle vannkraftkonsesjoner tas opp til revisjon. Det gir mulighet til å redusere de negative konsekvenser disse inngrepene har hatt for ulike interesser og for naturmiljøet. På samme måte som ved vurdering av nye vannkraftkonsesjoner er det viktig at revisjonsprosessen bygger på kunnskap og faglige utredninger.

Slik prosessen er lagt opp i dag, gir den utfordringer med tanke på medvirkning. I forhold til konsesjonssøknader om bygging av vannkraftverk har NVE utviklet et system for kunnskapsinnhenting og medvirkning fra berørte parter og interesser. Fagrapporter, om enn av varierende kvalitet, legges til grunn for å vurdere konsekvenser og eventuelle avbøtende tiltak. Relevante tema skal belyses.

Ved revisjon av konsesjonsvilkår avhenger det av den som stiller krav hvilke tema som blir belyst. Kommunene innhar gjerne denne rollen. Varierende kompetanse i kommunene kan medføre at kravlistene ikke er tilstrekkelig kvalitetssikret. Alle relevante krav blir ikke nødvendigvis inkludert. Videre er det kravene og kraftselskapets vurdering av disse som blir sendt på høring. Slik prosessen er lagt opp bygges kunnskapsgrunnlaget på bakgrunn av kravstiller og kraftselskap og ikke på uavhengige fagutredninger.

Naturvernforbundet i Nordland ber NVE gå i gjennom rutiner for prosess og saksgang ved revisjon av konsesjonsvilkår. Vi foreslår at når det åpnes for revisjon, skal det utredes hvilke konsekvenser kraftverket har hatt for de samme tema som det kreves utredning for ved søknad om bygging av nye vannkraftverk.

1

Naturforvaltningsvilkår, som i dag er standard i nye konsesjoner, må inkluderes også som en del av miljørevisjoner. I dette tilfellet konsesjonene for Bjerka-Plura og Langvatn-reguleringa.

Gamle konsesjoner-nye tider

Gamle konsesjoner gir generelt svært stort spillerom for regulanten med tanke på drift av kraftverkene. Årsaken til de vide rammene som regulantene fikk var at de skulle kunne møte unntakssituasjoner innenfor konsesjonen, eksempelvis ved vedlikehold av kraftverkene. Dette var basert på tillit mellom myndigheter og regulant bygget på en felles virkelighetsforståelse. Denne virkelighetsforståelsen gjenspeiler ikke dagens situasjon, men gir uansett grensene for dagens drift av kraftverkene. Da konsesjonene ble gitt, var det trolig ingen som så for seg hvordan denne fleksibiliteten ville bli brukt innenfor et fritt kraftmarked. Negative miljøkonsekvenser som følge av kraftproduksjon har i mange tilfeller ikke blitt redusert med årene, men tvert i mot økt. Et eksempel på dette er såkalt "effektkjøring" eller "døgnregulering" med raske skifter i vannstanden i Ranaelva og Røssåga. Denne situasjonen var tidligere utenkelig. Målet var mest mulig jevn strømproduksjon tilpasset behovet skapt av industrien. Krafta ble brukt lokalt. Svingninger i lokalt forbruk kom gjerne i takt med årstidene og presenterte ingen store utfordringer. Nå skifter vannstanden i takt med strømprisen. Regulanten ønsker å beholde fleksibiliteten for å benytte den som virkemiddel til økt inntjening. Men av hensyn til naturen og almenhetens interesser, er det av stor betydning at det gjennom revisjonen gis formelle pålegg om miljøtilpasset drift av kraftverkene. Selvpålagte tiltak adminstrert av regulanten er etter Naturvernforbundets mening IKKE en erstatning for pålegg gitt av NVE.

Forholdet til vannforskriften og regional plan for vannforvaltning i region Nordland

Miljømålet i vanddirektivet er at alle vann, vassdrag, fjorder og kystvann skal oppnå "god miljøtilstand" innen 2021. Revisjon av konsesjonsvilkår i regulerte vassdrag er et virkemiddel for å nå dette målet. Klima- og miljødepartementet har godkjent handlingsplanen for vannregion Nordland og Jan Mayen. Denne planen skal legges til grunn for videre arbeid med revisjonen. Rana og Røssåga-vassdragene er her prioritert, og regulanten må påregne krafttap i arbeidet med å bedre miljøet i vassdragene.

"God miljøtilstand" i regulerte vassdrag kan i vanddirektivet forstås som "godt økologisk potensial"(GØP). Eller som "god økologisk tilstand"(GØT). I sterkt modifiserte vannforekomster er ambisjonsnivået ofte satt til GØP. I prioriterte vassdrag med store verdier som vi her omtaler, må ambisjonsnivået være GØT.

Naturvernforbundet mener dette er en riktig vurdering ut fra naturhensyn og samfunnsøkonomiske betraktninger.

Hva kjennetegner God Økologisk Tilstand i et regulert vassdrag?

GØT kjennetegnes av at to kriterier er oppfylt:

- At det er *komplette og funksjonelle økosystemer* i og langs de regulerte vassdragene
- At økosystemene knyttet til de regulerte vassdragene er så robuste at *de faktisk yter økosystemtjenester*

Naturvernforbundet mener at GØT er mulig å oppnå i regulerte vassdrag ved en kombinasjon av effektive restaureringstiltak, miljøtilpasset drift, "topptapping", minstevannføring og andre avbøtende tiltak.

Med *komplette og funksjonelle økosystemer* mener vi at de regulerte vassdragene skal romme et biologisk mangfold(flora og fauna) på samme nivå som i et sammenlignbart og uregulert referansevassdrag.

Med *økosystemtjenester* mener vi at økosystemene i de regulerte vassdragene skal være så velfungerende og robuste at de yter en høstbar produksjon av fisk og vilt.

I praksis betyr dette at det må settes krav til regulanten om å dokumentere at økosystemene fungerer i de regulerte vassdragene, og at regulanten har lagt til rette for robuste og selvreproduserende bestander av fisk og

vilt knyttet til vassdragene. Er ikke kriteriene for GØT oppfylt, må det gis muligheter for NVE og MDir å pålegge regulanten ytterligere utredninger og tiltak uten en ny revisjonsprosess.

Eksempelvis kan vi tenke oss at det er et komplett økosystem i Ranaelva, men at økosystemet fungerer dårlig grunnet ikke-miljøtilpasset drift av kraftverket. Et marginalisert økosystem produserer stabilt lave populasjoner av fisk. Konsekvensen blir at det ikke er forsvarlig å åpne for fiske i vassdraget. Et slikt bilde reflekterer ikke en god økologisk tilstand. Det oppnår vi med et fungerende økosystem som er så robust at det produserer høstbare ressurser.

I en situasjon som skissert her, er det avgjørende at fleksibiliteten i systemet spiller på lag med naturen og allmenhetens interesser, ikke hensynet til kraftselskapets inntjening.

Konklusjon-oppsummering

Naturvernforbundet krever at det blir truffet tiltak for å oppnå God Økologisk Tilstand i vassdragene berørt av Statsreguleringa av Bjerka-Pluravassdragene og Statsreguleringa av Langvatn og overføringa av Ranaelva til Langvatnet.

Med god økologisk tilstand mener vi:

- *At det er komplette og funksjonelle økosystemer i og langs de regulerte vassdragene*
- *At økosystemene knyttet til de regulerte vassdragene er så robuste at de faktisk yter økosystemtjenester*

Er ikke kriteriene for GØT oppfylt, må det gis muligheter for NVE og MDir å pålegge regulanten ytterligere utredninger og tiltak uten en ny revisjonsprosess.

Naturforvaltningsvilkår, som i dag er standard i nye konsesjoner, må inkluderes også som en del av miljørevisjoner. I dette tilfellet konsesjonene for Bjerka-Plura og Langvatn-reguleringa.

Av hensyn til naturen og allmenhetens interesser, er det av stor betydning at det gjennom revisjonen gis formelle pålegg om miljøtilpasset drift av kraftverkene. Selvpålagte tiltak adminstrert av regulanten er etter Naturvernforbundets mening IKKE en erstatning for pålegg gitt av NVE.

Forøvrig slutter vi oss til kravene i uttalelsene fra Fylkesmannen i Nordland og FNF.

For Naturvernforbundet i Rana og Omegn:
Frode Solbakken, styremedlem.